

LILLA SUNNERSTA (2023)

Margaretha Jägerstad

Lilla Sunnersta ägs av Uppsala universitet och är en del av universitetets stora innehav av jordbruksmark på många håll i Sverige. Dess rötter kan spåras långt bak i tiden. I ett dokument daterat 13 september 1316 upptas fyra landbor (arrendebönder) i Sunnersta, ett av kyrkogodsens runt Uppsala. Deras avkastning går till hertig Valdemar (son till Magnus Ladulås). Ett av de fyra hemmanen i Sunnersta by betecknas som Sankt Eriks kyrkohemman. I bokverket Svenska gods och gårdar (1938), anges att egendomen donerades genom brev från konung och råd 1595 till Uppsala universitet, som alltjämt äger det. En senare uppgift hämtad från boken Sunnersta från istid till nutid, uppger att enligt den enväldige kungen Karl XI:s beslut 1690 tillfaller detta hemman Uppsala universitet.

Sankt Eriks kyrkohemman låg kvar i Sunnersta by fram till enskiftet, som genomfördes 1813-1816 för hemmanen i Sunnersta by och Sunnersta Rusthåll. J. E. Ridderbielke förrättade då en ägomätning, varvid Akademiemmanet (Sankt Eriks hemman) avstyckades från övriga Sunnersta. Hemmanet fick därvid namnet Lilla Sunnersta, medan övriga hemman, som sedan mitten av 1750-talet varit samlade i ett privat ägande fick namnet Stora Sunnersta. Lilla Sunnersta fick sina ägor förlagda i norra delen. Både åker, äng och skog. En ny tomt för boningshus utstakades. Geografiskt ligger ägorna mellan Bäcklösaån och granhäcken samt från Liljekonvaljeholmen i öster till Elfride Andrés väg i väster. Sydgränsen går längs Rosenvägens norra del ned till Dag Hammarskjölds väg och därefter längs tomtgränserna utmed Häckvägen. Det röda fältet i kartan nedan visar Lilla Sunnerstas ägor.

Lilla Sunnerstas ägor visas i det röda fältet.

Efter enskiftet fortsatte Lilla Sunnersta att arrenderas ut till främst personer på ledande befattningar vid Uppsala universitet. Under 1841-1862 arrenderades gården av Johan Arrhenius, som även arrenderade Vårdsätra. Johan Petter Arrhenius var farbror till nobelpristagaren i kemi, Svante Arrhenius. Johan Arrhenius hade disputerat vid Uppsala universitet i botanik och blev den förste föreståndaren för Ultuna lantbruksinstitut, som grundades på 1840-talet med benäget bistånd av Uppsala läns dåvarande landshövding, Robert von Kraemer. Johan Arrhenius undervisade i allmän lanthushållningslära och agronomi mellan 1847-1862.

I bokverket svenska gods och gårdar (1938) uppges att Lilla Sunnersta har en areal på nära 105 tunnland, därav 42 tunnland åker och 62 tunnland äng. Vidare anges att mangårdsbyggnaden är ca

200 år gammal (stämmer inte med uppgiften för Ridderbielkes enskifte, 1813). I fotoboken från 1947 finns ett foto på Lilla Sunnerstas huvudbyggnad. Den anges vara av trä från 1910 och ombyggd 1932-1933. Dessutom finns särskild försöksbyggnad med 4 vinterbonade rum, hall och loge för frörensning. Ekonomibygnaden uppförd omkring 1915, ladugård moderniserad 1936. Endast åkerarealen anges i denna källa och uppges till 43 tunnland. Gården hade på 30-talet, ca 10 kor samt div. ungdjur, medan djurantalet på 40-talet angavs till 3 hästar och 16 nötkreatur. Sedan 1933 arrenderades Lilla Sunnersta av Svenska Betes och Vallföreningen, Uppsala och användes som försöksgård fram till mitten av 50-talet. Därefter har jordbruksmarken arrenderats av SLU.

På 2000-talet uppförde Uppsala Akademiförvaltning 220 studentbostäder i västra delen av Lilla Sunnersta, som blev inflyttningsklara 2005. Lilla Sunnersta gård med ekonomibygnader hyrs av entreprenörer.

Bild på studentlägenheter i Lilla Sunnersta

Akademiförvaltningen vill nu (2023), i samarbete med Uppsala kommun, låta privata byggföretag bebygga marken. Se byggplanen enligt Uppsala kommun, Dnr 2021-000258. Allmänheten protesterar genom flera aktioner.

Genomgången av Lilla Sunnerstas historia visar att bebyggelsen på fastigheten inte är äldre än ca 100 år. Den mest kände arrendatorn till Lilla Sunnersta är Johan Arrhenius och han har en minnessten och minnesplats (Arrheniusplan) uppkallad efter sig på SLU. Jordbruksmarken har odlats minst sedan medeltiden, dvs i ca 1000 år.

Källor:

Håkansson, Inge (2013). Lilla Sunnersta som försöksgård för Betes och Vallföreningen. www.Sunnersta.me

Jägerstad, Margaretha (2016) Sunnersta herrgård, historisk betraktelse. www.Sunnersta.me

Sveriges bebyggelse, landsbygden, Uppsala län, del IV. (1949) Hermes förlag, Uddevalla. Se www.sunnersta.me.

Svenska gods och gårdar, del 10 (1938). Redaktör Wald von Sydow och Sten Björkman.

Begäran om planbesked för Norra Sunnersta 51:22 m.fl (2022-10-03) Dnr 2021-000258
Uppsala Stadsbebyggelseförvaltning